

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Mgr. Filipem Skřivanem ve věci

žalobkyně: **Mgr. J. Ž.**
bytem X
zastoupena Mgr. Evou Kantoříkovou, advokátkou
sídlem Jaselská 14, Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 26. 10. 2021, č. j. MPSV-2021/172359-921
č. j. MPSV-2021/172367-921, č. j. MPSV-2021/172181-921 a č. j. MPSV-2021/172186-921,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Předmětem přezkumu jsou čtyři rozhodnutí, kterými žalovaný zamítl odvolání žalobkyně podané ve věcech (1) odnětí příspěvku na úhradu potřeb dítěte (rozhodnutí č. j. MPSV-2021/172359-921); (2) vzniku přeplatku na příspěvku na úhradu potřeb dítěte (rozhodnutí č. j. MPSV-2021/172367-921); (3) snížení odměny pěstouna (rozhodnutí č. j. MPSV-

2021/172181-921) a (4) vzniku přeplatku na odměně pěstouna (rozhodnutí č. j. MPSV-2021/172186-921). Žalobkyně namítá jejich nezákonnost. Má za to, že žalovaný pochybil při výkladu aplikovaných právních norem, zejména pokud jde o posouzení titulu umístění svěřeného dítěte do krizového centra a toho, zda bylo dítě v plném přímém zaopatření krizového centra.

II. Rozhodnutí žalovaného a související skutkové okolnosti

2. Žalobkyni byl v roce 2014 do dlouhodobé pěstounské péče spolu se svou mladší sestrou svěřen nezletilý L. V., nar. X. Z důvodu jeho agresivního chování a dalších výchovných problémů se žalobkyně ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany dětí Městského úřadu Vyškov (dále jen „OSPOD“) s nezletilým L. domluvila na jeho umístění v Krizovém centru pro děti a dospívající v Brně (dále jen „krizové centrum“). K umístění L. do krizového centra došlo na základě jeho vlastní žádosti, se souhlasem žalobkyně ode dne 9. 3. 2021. OSPOD podal dne 15. 3. 2021 návrh na předběžné opatření, jímž měl být nezletilý svěřen do krizového centra. Okresní soud ve Vyškově však tento návrh zamítl. Protože ani po několika měsících nedošlo ke zlepšení vztahu mezi L. a žalobkyní, byl podán návrh na zrušení pěstounské péče. Okresní soud ve Vyškově mu vyhověl rozsudkem, který nabyl právní moci dne 22. 9. 2021.
3. V meziobdobí zahájil Úřad práce České republiky – Krajská pobočka v Brně (dále jen „úřad práce“) řízení o odnětí dávky pěstounské péče – příspěvku na úhradu potřeb dítěte a také řízení o snížení dávky pěstounské péče – odměny pěstouna. Důvodem bylo to, že nezletilý L. byl v plném přímém zaopatření zařízení pro děti a mládež.
4. Rozhodnutím ze dne 6. 9. 2021, č. j. 85593/21/VY, úřad práce rozhodl o odnětí příspěvku na úhradu potřeb dítěte s tím, že nárok na tuto dávku zanikl dne 8. 3. 2021 umístěním nezletilého L. do krizového centra. Odkázal na § 47g odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění účinném do 31. 12. 2021 (dále jen „zákon o sociálně-právní ochraně dětí“), podle kterého příspěvek na úhradu potřeb dítěte nenáleží po dobu, po kterou je dítě v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež. Za plné přímé zaopatření se v souladu s § 7 odst. 4 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“), považuje zaopatření v zařízení pro péči o děti nebo mládež, poskytuje-li toto zařízení dětem stravování, ubytování a ošacení. Krizové centrum přitom potvrdilo, že nezletilému L. poskytuje plné přímé zaopatření.
5. Druhým rozhodnutím ze dne 7. 9. 2021, č. j. 85592/21/VY, úřad práce rozhodl o vzniku přeplatku na příspěvku na úhradu potřeb dítěte a žalobkyni uložil povinnost vrátit přeplatek ve výši 20 955 Kč. Ze stejného důvodu úřad práce třetím rozhodnutím ze dne 7. 9. 2021, č. j. 85578/21/VY, rozhodl o snížení odměny pěstouna z 18 000 Kč na 12 000 Kč ode dne 1. 10. 2021. Zároveň čtvrtým rozhodnutím ze dne 8. 9. 2021, č. j. 85474/21/VY, úřad práce rozhodl o vzniku přeplatku na odměně pěstouna ve výši 13 320 Kč a uložil žalobkyni povinnost tento přeplatek vrátit.
6. Žalobkyně se proti všem rozhodnutím úřadu práce neúspěšně odvolala. Žalovaný napadenými rozhodnutími odvolání žalobkyně zamítl a potvrdil rozhodnutí úřadu práce.

III. Obsah žaloby

7. Proti napadeným rozhodnutím podala žalobkyně žalobu. Namítá, že úřad práce i žalovaný nesprávně vyložili aplikovanou první úpravu. Žalobkyně má za to, že aby zanikl nárok na obě dávky pěstounské péče, musí být kumulativně splněny dvě podmínky – dítě musí být v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež a zároveň musí být dítě v tomto zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu. Nezletilý L. však nebyl do krizového centra umístěn na základě rozhodnutí soudu ani jiného orgánu, ale na základě vlastní žádosti. Žalobkyně po celou dobu zůstala jeho pěstunkou a byla povinna mu zajišťovat životní potřeby a hradit za něj náklady, což také celou dobu dělala.
8. Podle žalobkyně nebyla splněna ani podmínka, že by nezletilý L. byl v plném přímém zaopatření krizového centra. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí u zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, kterým je i krizové centrum, vůbec nepředpokládá, že by dětem poskytovalo plné přímé zaopatření. Rozsah zabezpečení poskytovaného krizovým centrem podle § 47 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí neodpovídá rozsahu plného přímého zaopatření, které se dětem poskytuje ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy podle zákona č. 109/2002 Sb. Tento zákon je podle žalobkyně třeba považovat za základní právní předpis upravující plné přímé zaopatření dětí nacházejících se v ústavních zařízeních. Co zahrnuje plné přímé zaopatření, uvádí § 7 odst. 2 tohoto zákona. Ochrana a pomoc v krizovém centru je v případě, že dítě je zde umístěno na vlastní žádost, poskytovaná za úplatu podle smlouvy o poskytování ochrany a pomoci, kterou musí hradit osoba odpovědná za výchovu dítěte, tj. i pěstoun. Tato úhrada se liší od příspěvku na úhradu péče poskytované dětem ve školních zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí výslovně definuje ústavní zařízení jako zařízení pro péči o děti nebo mládež poskytující plné přímé zaopatření. U zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (mezi něž patří i krizové centrum) však výslovně neuvádí, že dětem poskytují plné přímé zaopatření, vyjmenovává pouze druhy služeb a pomoci, co dětem zajišťují.
9. Nezletilý L. v krizovém centru bydlel a dostával od něj stravu. Náklady na tyto služby však nebyly hrazeny z rozpočtu krizového centra. Hradila je žalobkyně. Ta mu obstarávala i oblečení. Smyslem § 47g odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí je podle žalobkyně zamezit tomu, aby pěstoun čerpal příspěvek na úhradu potřeb dítěte, pokud tyto potřeby zajišťuje zařízení, ve kterém je dítě umístěno. Pokud ale pěstoun i nadále tyto náklady hradí, měl by mít nárok na ponechání příspěvku. Nelze od něj spravedlivě žádat, aby z vlastních prostředků hradil náklady na úhradu potřeb dítěte
10. Dále žalobkyně odkazuje na § 47a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, který upravuje právo pečující osoby na poskytnutí pomoci při zajištění péče o svěřené dítě. Protože žalobkyně nezvládala výchovné problémy nezletilého, souhlasila s jeho umístěním v krizovém centru. Tím realizovala své právo na poskytnutí pomoci ve smyslu § 47a odst. 2 písm. a) uvedeného zákona. Podle tohoto ustanovení spočívá pomoc „zejména“ v zajištění krátkodobé péče v určitých sociálních situacích vymezených v hypotéze této právní normy. Žalobkyně má za to, že se jedná o demonstrativní výčet. Délka pobytu v krizovém centru může trvat nejdéle šest měsíců. Jedná se tedy o dočasné opatření, které neřeší situaci dlouhodobě. Stejně i § 47a odst. 2 písm. b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí zakotvuje právo osoby pečující na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o

svěřené dítě starší dvou let, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 dnů v roce. Nezletilý měl v době umístění do krizového centra 13 let. Zákon přitom nestanovuje maximální počet dnů, po které má pěstoun právo na zajištění celodenní péče.

11. Správní orgány podle žalobkyně také pochybily při dokazování. Vycházely totiž výhradně z potvrzení krizového centra o tom, že nezletilému zajišťuje stravu, ubytování a ošacení. Žalobkyně přitom dokládala, že náklady na život nezletilého hradila ona sama. Správní orgány k těmto důkazům nepřihlédly, čímž porušily zásadu volného hodnocení důkazů. V důsledku tohoto postupu přijaté řešení není v souladu s veřejným zájmem. Naopak zakládá flagrantní nespravedlnost a finančně postihuje žalobkyni, která si dobrovolně vzala do své péče dvě nezletilé děti.
12. Žalobkyně se proto domnívá, že umístění dítěte do krizového centra nebylo skutečností rozhodnou pro nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte a nepodléhalo proto oznamovací povinnosti zakotvené v § 47y odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Přesto žalobkyně umístění nezletilého do krizového centra telefonicky konzultovala se zaměstnankyní kontaktního pracoviště úřadu práce, paní D. Z informací, které jí dotyčná poskytla, žalobkyně měla za to, že ani úřad práce nepovažuje umístění nezletilého do krizového centra za podstatné pro nárok na dávku. O opaku žalobkyně nebyla poučena. Žalobkyně nezavinila vznik přeplatku na dávce. Nemohla totiž vědět, že ji pobírá neoprávněně. V jejím případě proto nelze aplikovat § 47z odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, který zakotvuje subjektivní, nikoliv objektivní odpovědnost za vznik přeplatku na dávkách.
13. Ohledně rozhodnutí týkajících se odměny pěstouna žalobkyně odkázala na svou argumentaci ve vztahu k příspěvku na úhradu potřeb dítěte. Zdůraznila, že nezletilý nebyl v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti a mládež, ani do něj nebyl umístěn na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Nebyly zde proto podmínky pro zánik nároku na dávku.

IV. Vyjádření žalovaného

14. Podle žalovaného byl výklad dotčených ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí správný. Odkázal na odbornou literaturu, podle které v případě, že je dítě v přímém plném zaopatření ústavního nebo obdobného zařízení, nárok na výplatu příspěvku na úhradu potřeb zaniká, přičemž není rozhodné, zda se jedná o dobrovolný pobyt nebo o umístění dítěte na základě rozhodnutí soudu.
15. Za plné přímé zaopatření se považuje zaopatření v zařízení pro péči o děti nebo mládež, pokud toto zařízení poskytuje dětem stravování, ubytování a ošacení. Zařízení mělo povinnost poskytovat nezletilému tyto služby a také je poskytovalo, což písemně potvrdilo. Jakékoliv další plnění ze strany žalobkyně nelze v rámci posouzení nároku na dávku zohlednit. Pokud by žalobkyně řádně ohlásila umístění nezletilého do zařízení a nepobírala by neoprávněně pěstounské dávky, náklady požadované zařízením by nést nemusela.
16. Žalovaný se neztotožnil ani s žalobkyniným výkladem § 47a odst. 2 písm. a) a b) zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Žádná z taxativně uvedených situací v písm. a) v případě žalobkyně nenastala. Umístění dítěte do krizového centra navíc nekoresponduje s cílem daného ustanovení.

17. K oznamovací povinnosti žalobkyně žalovaný uvedl, že na její existenci byla žalobkyně upozorněna mimo jiné v oznámení o přiznání dávky pěstounské péče. Obeznamení s touto povinností žalobkyně potvrdila podpisem tiskopisů žádosti o dávku. V rámci této žádosti též prohlásila, že nezletilé děti nejsou v plném přímém zaopatření ústavu. Měla proto předpokládat, že případné umístění dítěte do ústavu je rozhodnou skutečností pro nárok na dávku. To, že svou oznamovací povinnost údajně splnila telefonicky, nijak nedoložila. Ani to není zřejmé ze správního spisu. Tuto povinnost navíc musí splnit písemně.
18. Žalobkyně si měla být vědoma své povinnosti ohlásit umístění nezletilého do zařízení. Pokud příjemce dávky úmyslně nebo z nedbalosti zavinil vznik přeplatku zejména tím, že řádně a včas nesplnil svoji ohlašovací povinnost, nepochybně se jedná o přeplatek vzniklý neprávem. Správní orgány proto nepochybily, pokud rozhodly o povinnosti žalobkyně přeplatek vrátit.

V. Replika žalobkyně

19. Na vyjádření žalovaného žalobkyně reagovala replikou. V ní uvedla, že právní názory žalovaného se opírají zejména o komentář k zákonu o sociálně-právní ochraně dětí, jehož autoři jsou zaměstnanci Ministerstva práce a sociálních věcí. Nelze je proto považovat za nezávislé.
20. Setrvala na svém právním názoru, že pro posouzení věci je podstatné, že nezletilý nebyl do krizového centra umístěn na základě rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu. Zároveň tam nebyl v plném přímém zaopatření. Zopakovala námitky, které v tomto směru uplatnila již v žalobě.

VI. Posouzení věci krajským soudem

21. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Žaloba je přípustná. Krajský soud ve věci rozhodl bez jednání. Žalovaný s tím souhlasil a žalobkyně nedala včas najevo nesouhlas.
22. Žaloba **není** důvodná.
23. Žalobkyně vznáší čtyři okruhy žalobních námitek. Podstatou první z nich je tvrzení, že dávky pěstounské péče nelze odejmout, pokud k umístění dítěte do zařízení pro děti nedošlo na základě rozhodnutí soudu, resp. jiného orgánu. Další námitky se týkají výkladu pojmu plné přímé zaopatření a posouzení toho, zda zařízení, kde nezletilý L. pobýval, mu takové zaopatření poskytovalo. Ve třetím okruhu námitek žalobkyně tvrdí, že umístění dítěte do zařízení představuje realizaci jejího práva na pomoc s péčí. A poslední námitky míří do posouzení jejího zavinění při neoprávněném pobírání dávek. Krajský soud se v uvedeném pořadí s těmito námitkami vypořádá.
 - a. *Relevance umístění nezletilého do zařízení pro děti bez rozhodnutí soudu pro zánik nároku na výplatu dávek pěstounské péče*
24. Žalobkyně namítá, že pro zachování nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte i nároku na odměnu pěstouna je rozhodné to, zda k umístění dítěte do zařízení pro péči o děti nebo

mládež došlo na základě rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu. Krajský soud však musel dát za pravdu žalovanému, že podmínka rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu se vztahuje pouze na případy svěřením dítěte do péče jiné osoby. Nikoliv na jeho umístění v zařízení pro děti.

25. Podle § 47g odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí (ve znění do 31. 12. 2021) platí, že *příspěvek na úhradu potřeb dítěte nenáleží po dobu, po kterou je dítě v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež nebo v péči jiné osoby na základě rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu o svěřením dítěte do péče nahrazující péči rodičů. Plné přímé zaopatření se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.*
26. Obdobné pravidlo platí i v případě odměny pěstouna podle § 47j odst. 4 druhá věta: *Je-li dítě svěřené osobě pečující nebo osobě v evidenci v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež nebo v péči jiné osoby na základě rozhodnutí příslušného orgánu o svěřením dítěte do péče nahrazující péči rodičů, odměna pěstouna za péči o tyto děti nenáleží.*
27. Smyslem citované právní úpravy je vyloučit nárok na dávky pěstounské péče v případech, kdy dítě reálně není v péči pěstouna, který by mu z těchto dávek hradil základní potřeby, ale nachází se v péči zařízení pro děti či v péči jiné osoby, kde jsou jeho základní potřeby uspokojovány. Zatímco do zařízení pro děti může být dítě umístěno nejenom na základě rozhodnutí soudu, ale také na základě jiných skutečností (žádost obecního úřadu, zákonného zástupce nebo samotného dítěte, viz § 42 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí) do péče jiné osoby nahrazující péče rodičů lze dítě umístit pouze na základě rozhodnutí soudu. Bylo by však nelogické, aby pro zánik nároku na dávky pěstounské péče v souvislosti s umístěním dítěte do zařízení pro děti, hrál roli zákonný titul, na základě kterého se dítě do zařízení dostalo. Podstatné naopak je, zda dané zařízení poskytuje dítěti plné přímé zaopatření. Je-li tomu tak, vyplácení dávek pěstounské péče pěstounovi, který o svěřené dítě po určitou dobu fakticky nepečuje, by postrádalo účel.
28. V souladu s účelem zákona je proto třeba § 47g odst. 1 a § 47j odst. 4 zákona o sociálně právní ochraně dětí vykládat tak, že podmínka rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu se vztahuje pouze na případy svěřením dítěte do péče jiné osoby, tj. dle uvedených ustanovení nenáleží příspěvek na úhradu potřeby dítěte a odměna pěstouna po dobu, po kterou je dítě buďto *v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti* nebo *je dítě v péči jiné osoby na základě rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu.*
29. Tento výklad podpůrně potvrzuje i důvodová zpráva k novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí provedená zákonem č. 363/2021 Sb. Touto novelou došlo s účinností od 1. 1. 2022 ke změně § 47g odst. 1 i § 47j odst. 4 tak, že nyní již obě dávky pěstounské péče nenáleží po dobu, po kterou je dítě v plném přímém zaopatření ústavního zařízení nebo v osobní péči jiné osoby. Došlo tedy k vypuštění podmínky umístění dítěte do péče na základě rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu. Důvodová zpráva k předmětné novele uvádí: „*Stávající právní úprava reaguje zánikem nároku na výplatu příspěvku na úhradu potřeb dítěte (a shodně odměny pěstouna) pouze v případech, kdy se dítě svěřené do péče osoby pečující nebo osoby v evidenci nachází v plném přímém zaopatření ústavního nebo obdobného zařízení (na základě rozhodnutí soudu či na základě smlouvy) nebo v péči jiné osoby na základě rozhodnutí soudu. V případě péče jiné osoby tedy nehraje roli fakticita osobní*

péče o dítě, nýbrž soudní rozhodnutí (předběžné opatření) a tak čas od času dochází k situacím, že je dítě sice stále formálně svěřeno do pěstounské či poručenské péče, avšak pěstoun již osobní péči nevykonává, protože se dítě nachází zpět u rodičů nebo u žadatelů o pěstounskou péči či osvojení. [...]. V reakci na tyto situace dochází k nové úpravě zániku nároku na výplatu příspěvku na úhradu potřeb dítěte (a shodně i odměny pěstouna v § 47j odst. 5) v případech, kdy se dítě minimálně jeden celý měsíc nenachází v osobní péči osoby pečující.“ (viz důvodovou zprávu k zákonu č. 363/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, k bodu 75).

30. Důvodová zpráva tedy výslovně připouští jiný titul než rozhodnutí soudu či příslušného orgánu pro umístění dítěte do zařízení pro péči o děti (smlouvu). Zároveň novela ve vztahu k zániku nároku na dávky pěstounské péče sjednocuje úpravu v tom smyslu, že klade důraz na faktický stav i v případě umístění dítěte do péče jiné osoby, bez ohledu na to, zda se tak stalo na základě rozhodnutí soudu. Umístění dítěte do péče jiné osoby tak staví na roveň jeho umístění do zařízení, kde zákonný titul nehrál roli ani předtím.

b. Plné přímé zaopatření nezletilého v zařízení pro děti

31. Podstatou druhé žalobní námitky je tvrzení žalobkyně, že nezletilý *de facto* nebyl v plném přímém zaopatření zařízení pro děti, neboť náklady na jeho pobyt hradila ona sama z poskytovaných dávek pěstounské péče. Při posuzování toho, zda krizové centrum poskytovalo nezletilému plné přímé zaopatření, správní orgány vycházely ze sdělení zařízení ze dne 11. 8. 2021. Žalobkyně namítá, že přitom nezohlednily podklady, které dokládala ona. Z nich plyne, že se finančně podílela na zajišťování životních potřeb nezletilého během jeho pobytu v zařízení. Krajský soud má však ve shodě se správními orgány za to, že pro posouzení otázky, zda je dítě v plném přímém zaopatření zařízení pro děti, není rozhodné to, zda náklady na pobyt v tomto zařízení hradí třetí osoba.
32. Plné přímé zaopatření se v souladu s § 47g odst. 1 posuzuje podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Ten jej v § 7 odst. 4 definuje jako „*zaopatření v ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, poskytuje-li tento ústav (zařízení) dětem stravování, ubytování a ošacení.*“ Odkaz žalobkyně na zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, který upravuje plné přímé zaopatření dětí nacházejících se v ústavních zařízeních, proto nemá pro posouzení věci relevanci. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí pro posuzování plného přímého zaopatření výslovně odkazuje na zákon o státní sociální podpoře. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (krizové centrum) navíc není zařízením ve smyslu zákona o výkonu ústavní výchovy.
33. V souladu s § 42a odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí „*[Z]ařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc zabezpečuje plné přímé zaopatření dítěte v zařízení spočívající v poskytování ubytování, stravování a ošacení.*“ Žalobkyně tedy nemá pravdu, když namítá, že zákon o sociálně-právní ochraně dětí nepočítá s tím, že by zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc mělo těmto dětem poskytovat plné přímé zaopatření. Jedná se naopak o jednu ze základních povinností tohoto typu zařízení.
34. Zároveň ale zákon o sociálně-právní ochraně dětí počítá s tím, že v některých případech má jiná osoba povinnost hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče poskytované dítěti v zařízení. Tak například v případě umístění dítěte do zařízení na základě žádosti

zákonného zástupce dítěte se mezi zákonným zástupcem a zařízením uzavírá písemná dohoda, která v souladu s § 42 odst. 8 obsahuje mimo jiné ujednání o způsobu a výši úhrady příspěvku za pobyt dítěte v zařízení. Obdobně v případě umístění dítěte do zařízení na základě rozhodnutí soudu nebo žádosti obecního úřadu mají osoby vyjmenované v § 42b odst. 1 povinnost hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče poskytované v zařízení. Zatímco v případě dohody uzavřené mezi zákonným zástupcem dítěte a zařízením se jedná o soukromoprávní vztah, v případě umístění dítěte do zařízení na základě rozhodnutí soudu nebo žádosti obecního úřadu se o povinnosti hradit příspěvek vydává správní rozhodnutí. Je-li naopak dítě do zařízení přijato na vlastní žádost, zákon placení příspěvku na úhradu pobytu a péče v zařízení vůbec nepředpokládá.

35. Příspěvek na úhradu pobytu a péče poskytované v zařízení nepokrývá celé náklady dítěte na pobyt a péči. Z toho důvodu zákon počítá s nárokem na státní příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 42g zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Posuzování otázky poskytování plného přímého zaopatření dítěte zařízením je tedy zjevně nezávislé na tom, zda zákonný zástupce či jiná pečující osoba finančně přispívá na úhradu základních potřeb nezletilého. Rozhodné naopak je, zda zařízení nezletilému poskytuje stravování, ubytování a ošacení. Vzhledem k tomu, že se jedná o zákonnou povinnost zařízení a její splnění bylo ve správním řízení potvrzeno, krajský soud nepochybuje o tom, že nezletilému L. bylo poskytováno plné přímé zaopatření.
36. Žalobkyně se tedy mylí, když namítá, že coby pěstounka nezletilého měla povinnost hradit náklady na jeho pobyt v zařízení. Odkazuje v této souvislosti na § 42b odst. 3 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Toto ustanovení ovšem nabylo účinnosti až 1. 1. 2022. V rozhodné době zákon stanovoval podmínky hrazení nákladů na pobyt dítěte v zařízení odlišně. V případě umístění dítěte do zařízení na základě rozhodnutí soudu nebo žádosti obecního úřadu měli povinnost hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče rodiče nezletilého, případně jiná osoba povinná jeho výživou [§ 42b odst. 1 písm. a)]. I pokud bylo dítě před umístěním do zařízení v péči pěstounů, povinnost hradit příspěvek by byla uložena rodičům dítěte, nikoliv pěstounům. A v případě umístění dítěte do zařízení na jeho vlastní žádost, což byl i případ nezletilého L., povinnost hradit náklady na jeho pobyt a péči nevznikla nikomu.
37. Žalobkyně má v obecné rovině pravdu v tom, že od pěstouna nelze spravedlivě požadovat, aby z vlastních prostředků hradil náklady na pobyt v zařízení dítěte, vůči němuž nemá vyživovací povinnost. Zákonná úprava to však po žalobkyni ani nevyžadovala. Krizové centrum mělo povinnost poskytovat nezletilému stravování, ubytování a ošacení. A žalobkyně neměla zákonnou povinnosti finančně se na poskytování těchto služeb podílet. To, že tak činila na základě domluvy s krizovým centrem, nemá relevanci pro posuzování trvání nároku na dávky pěstounské péče. Proto i dokumenty, které dokládala v rámci správního řízení a kterými chtěla prokázat, že skutečně vynakládala finanční prostředky na pobyt nezletilého v krizovém centru, nejsou relevantní. Správním orgánům tedy nelze vyčítat, že k těmto dokumentům nepřihlíděly.
38. Jakkoliv tedy žalobkyně dle obsahu správního spisu skutečně v zájmu nezletilého určitou finanční a jinou pomoc na úhradu potřeb nezletilého poskytovala i v průběhu jeho pobytu v krizovém centru (včetně toho, že nezletilému přivezla některé osobní věci a byla s ním v kontaktu), a podle všeho se upřímně snažila dle možností situaci urovnat – což krajský

soud nehodlá nijak zlehčovat, a naopak to z lidské stránky oceňuje – nic to nemění na tom, že nezletilý byl v přímém zaopatření krizového centra a neexistoval právní titul, na základě kterého by bylo možné po žalobkyni tuto aktivitu vynucovat. V souladu s úpravou vyloženou výše proto umístěním nezletilého do přímého zaopatření krizového centra zanikl žalobkyni nárok na dávky pěstounské péče.

c. Umístění nezletilého do zařízení coby realizace práva pěstouna na poskytnutí pomoci ve smyslu § 47a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí

39. Podle § 47a odst. 2 písm. a) má pečující osoba právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě; tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče v těchto situacích: 1. po dobu, kdy je osoba pečující nebo osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou nebo při ošetřování osoby blízké, 2. při narození dítěte, 3. při vyřizování nezbytných osobních záležitostí, 4. při úmrtí osoby blízké. Kromě toho podle písm. b) téhož ustanovení má pečující osoba právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let.
40. Žalobkyně se domnívá, že souhlasem s umístěním nezletilého do krizového centra realizovala své právo na poskytnutí pomoci ve smyslu uvedených ustanovení. S jejím výkladem však krajský soud nesouhlasí. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí především vůbec nepočítá s tím, že by pěstoun mohl žádat o umístění dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Není totiž zákonným zástupcem dítěte. Výklad, který zastává žalobkyně, by navíc zcela odporoval účelu, který by zařízení mělo plnit. Podle § 42 odst. 1 zákona o sociálně právní ochraně dětí „[z]ařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy anebo ocitlo-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku (§ 15), jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, v zajištění zdravotních služeb a v psychologické a jiné obdobné nutné péči.“ Zařízení tedy neslouží k tomu, aby řešilo výchovné problémy dětí (obdobně viz Rogalewiczová, R., Cilečková, K., Kapitán, Z., Doležal, M. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s 380 – 411).
41. I pokud by žalobkyně teoreticky měla pravdu a umístění dítěte do zařízení by bylo možné považovat za poskytnutí pomoci pečující osobě ve smyslu § 47a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, nemohlo by to vést k zachování nároku na dávky pěstounské péče. Jak krajský soud zdůvodnil výše, není důležité, z jakého zákonného titulu se nezletilý dostal do zařízení. Relevantní je pouze to, zda toto zařízení dítěti poskytuje plné přímé zaopatření. Proto ani pokud by krajský soud přistoupil na výklad žalobkyně, nemělo by to žádný vliv na posouzení zákonnosti napadených rozhodnutí.
42. Námitky žalobkyně, kterými se snaží krajský soud přesvědčit, že umístění nezletilého do krizového centra nebylo skutečností rozhodnou pro nárok na dávky pěstounské péče, proto nejsou důvodné. Rozhodnutí žalovaného o odnětí příspěvku na úhradu potřeb dítěte a o snížení odměny pěstouna z výše uvedených důvodů ob stojí.

*d. Nesplnění ohlašovací povinnosti a zavinění žalobkyně při vzniku přeplatku na dávkách
pěstounské péče*

43. Žalobkyně tvrdí, že o ohlašovací povinnosti nebyla ze strany správních orgánů poučena. Zároveň nemohla předpokládat, že pobyt nezletilého L. v krizovém centru je skutečností rozhodnou pro trvání nároku na dávku. Tuto skutečnost telefonicky ověřovala s pracovníci úřadu práce. Nejednala proto zaviněně. Nemůže ani nést odpovědnost za vrácení neoprávněně vyplacených dávek péstounské péče. Ani tuto námitku však krajský soud neshledal důvodnou.
44. Podle § 47y odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí je příjemce dávky péstounské péče povinen písemně ohlásit příslušné krajské pobočce Úřadu práce do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu. V návaznosti na toto ustanovení pak § 47z odst. 1 stanovuje odpovědnost příjemce dávky za neprávem vyplacenou dávku nebo její část, pokud dávku přijal, ačkoli musel z okolností předpokládat, nebo jinak způsobit, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, a povinnost neprávem vyplacenou dávku nebo její část vrátit.
45. Žalovaný správě uvádí, že o existenci ohlašovací povinnosti byla žalobkyně řádně poučena. Ze správního spisu plyne, že obecnou informaci o povinnosti péstouna hlásit změny rozhodné pro nárok na dávku do osmi dnů obsahuje již formulář žádosti o odměnu péstouna nebo formulář žádosti o příspěvek na úhradu potřeb dítěte, které žalobkyně podepsala. O něco podrobnější informace k ohlašovací povinnosti pak obsahuje rozhodnutí o přiznání odměny péstouna (ze dne 9. 1. 2014, č. j. 2058/14/VY). Specifikuje, že ohlašovací povinnost se týká jakýchkoliv změn v rodinných poměrech, to, že dítě svěřené do péče dosáhne zletilosti, nebo jiné změny, které se vyskytnou mezi péstounem a dítětem, změny ve zdravotním stavu dítěte, v přípravě na budoucí povolání, změny v dočasné pracovní neschopnosti péstouna a jiné změny rozhodné pro trvání nároku na dávku. Je zde také poučení o tom, že pokud neohlášením rozhodných skutečností nebo jejich ohlášením po lhůtě osmi dnů dojde k tomu, že přiznaná dávka bude vyplacena neoprávněně, že žalobkyně povinná vzniklý přeplatek vrátit. Stejně informace obsahuje i rozhodnutí o přiznání příspěvku na úhradu potřeb dítěte ze dne 9. 1. 2014, rozhodnutí o zvýšení odměny péstouna ze dne 11. 1. 2018, rozhodnutí o zvýšení příspěvku na úhradu potřeb dítěte ze dne 5. 1. 2018 a ze dne 5. 9. 2019.
46. Za rozhodné pak krajský soud považuje i to, že ve správním spisu se nachází tiskopis hlášení změn ze dne 15. 5. 2017, kterým žalobkyně informovala úřad práce o předání nezletilého L. do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (Klokánek Olomouc) z důvodu, že nezletilý utekl z péstounské rodiny a odmítá se vrátit. Stejná situace jako v roce 2021 tedy již nastala v roce 2017. V roce 2017 přitom žalobkyně řádně ohlásila úřadu práce umístění nezletilého do zařízení pro děti. Musela tedy vědět, že jeho umístění v krizovém centru je skutečností rozhodnou pro zachování nároku na dávky péstounské péče. Na uvedeném nic nemění ani její údajná telefonická konzultace postupu s pracovníci úřadu práce. Žalobkyně nijak nedoložila, že tato konzultace skutečně proběhla. Krajský soud proto vychází z toho, že žalobkyně byla řádně poučena o své ohlašovací povinnosti podle § 47y odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí a zároveň musela vědět, že umístění dítěte v krizovém centru je skutečností rozhodnou pro zachování nároku na dávky péstounské péče, která podléhá této ohlašovací povinnosti, neboť již v minulosti

v obdobné situaci svou ohlašovací povinnost řádně splnila. Po dobu několika měsíců pobírala dávky neoprávněně, ač musela předpokládat, že na ně nárok nemá. Jednala proto zaviněně. A žalovaný správně dovodil její povinnosti uhradit přeplatek na neoprávněně vyplacených dávkách. I jeho rozhodnutí o ve věci vzniku přeplatku na příspěvku na úhradu potřeb dítěte a na odměně pěstouna z uvedených důvodů ob stojí.

V. Závěr a náklady řízení

47. Krajský soud z výše uvedených důvodů žalobu jako nedůvodnou zamítl dle § 78 odst. 7 s. ř. s.
48. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně nebyla úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, procesně úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 31. října 2022

Mgr. Filip Skřivan, v. r.
samosoudce